

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЮТАЗЫ РАЙОН СОВЕТЫ
(IV чакырылыш)

IV чакырылышның XVIII утырышы

КАРАРЫ

«22» апрель 2024 ел

№ 6

Урыссу ш.т.б.

**Ютазы муниципаль районы Мөлкэт
һәм жир мөнәсәбәтләре палатасының
2023 елдагы эше һәм 2024 елга Жир һәм
мөлкәт мөнәсәбәтләре өлкәсендәге
төп бурычлары турында**

2003 елның 6 октябрәндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль закон, 2004 елның 28 июлендәге «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында»гы 45-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Ютазы район Советының 2020 елның 28 апрелендәге 18 санлы карары белән кабул ителгән «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставы, Татарстан Республикасы Ютазы район Советының 2006 елның 13 февралендәге 1 санлы карары белән кабул ителгән Ютазы муниципаль районы Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы турында нигезләмә нигезендә, Ютазы муниципаль районы Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы рәисе Хөббәтова Алина Марат кызының Ютазы муниципаль районы Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасының 2023 елдагы эше һәм Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре өлкәсендә 2024 елга төп бурычлары турындагы докладын тыңлаганнан һәм фикер алышканнан соң, Татарстан Республикасы Ютазы район Советы

карап итте:

1. Ютазы муниципаль районы Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасының 2023 елдагы эшчәнлеге турында хисапны игътибарга алырга.

2. Әлеге карарны Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы сайтында Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре Порталы составында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә «Рәсми Татарстан» дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының Бердәм Порталы составында <http://jutaza.tatarstan.ru/> адресы буенча урнаштырырга.

Татарстан Республикасы
Ютазы муниципаль районы Башлыгы
Татарстан Республикасы
Ютазы район Советы Рәисе

А.Ә. Шәфигуллин

Ютазы муниципаль районының 2023 елда Мөлкәт һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы эше һәм 2024 елда җир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре өлкәсендә төп бурычлары турында

Ютазы муниципаль районының Мөлкәт һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы миссиясе – бизнесның барлык рәвешләрен һәм районның икътисадый тотрыклылыгын үстерү өчен унай шартлар тудыру.

Төп максат – Ютазы муниципаль районы мөлкәте һәм җир ресурслары белән идарә итүнең максималъ нәтижәләлеген, аның керемләлеген һәм сакланышын тәмин итү.

Палата түбәндәге төп юнәлешләр буенча үз эшчәнлеген гамәлгә ашыра:

- районның муниципаль милкен исәпкә алу һәм аның белән идарә итү, аннан файдалануның нәтижәләлеген күтәрү һәм максималъ керем белән тәмин итү;
- җир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләрен җайга салу;
- муниципаль мәнфәгатьләренә яклау һәм норма билгеләү эшчәнлеге;
- Ютазы муниципаль районы территориясендә урнашкан дөүләт һәм муниципаль мөлкәттән һәм җир ресурсларынан файдалану өлкәсендә авыл җирлекләре, республика структуралары белән хезмәттәшлекне үстерү.

Палата эше нәтижәләре белән җентекләбрәк "2023 елда эшләү һәм җир һәм милек мөнәсәбәтләре өлкәсендә 2024 елга төп бурычлар турында"гы хисабында танышырга тәкъдим итәм.

Район милкендәге ресурслардан нәтижәле файдалану аларны исәпкә алуның тулылыгына һәм сыйфатына бәйле.

Ютазы муниципаль районының муниципаль активлары хәзерге вакытта 3 803 449 308, 86 сум тәшкил итә, шул исәптән муниципаль учреждениеләрнең оператив идарәсендә булган мөлкәтнең бәясе 1 325 644 656,31 сум, муниципаль унитар предприятиеләрнең хужалык карамагындагы мөлкәтнең бәясе 148 358 473,51 сум, казна объектларының бәясе 375 756 399,04 сум, район милкендәге җир кишәрлекләренен кадастр бәясе 1 953 689 780 сум.

2024 елның 01 гыйнварына муниципаль милек Реестрында 65 юридик зат, шул исәптән 63 муниципаль учреждение, 2 унитар предприятие, 11 авыл (шәһәр) җирлеге бар.

Ютазы муниципаль районы территориясендә җирләрнең гомуми майданы 76057 гектар тәшкил итә, шуның 38733 гектары яисә 51%ы - гражданның һәм юридик затларның шәхси милкендә.

Ютазы муниципаль районы территориясе 60714 га – авыл хужалыгы билгеләнешендәге җирләрдән, 2023 га – сәнәгать һәм башка махсус билгеләнештәге

жирлөрдөн, 8939 га – урман фондыннан, 4377 – торак пунктлар, 4 – рекреацион билгеленештәге жирлөрдөн тора.

Жир кишәрлекләрен арендау шартнамәләренәң гомуми саны 2023 ел ахырына 954 берәмлек тәшкит иткән, алар буенча 15953 гектар жир арендага бирелгән, шуларның 15513 га авыл хужалыгы оешмаларына арендага бирелгән. 280 га арендага торак пунктлар жирләре категориясеннән, 460 га сәнәгать жирләре категориясеннән бирелгән. Арендага бирелгән жир участкаларының мәйданы алдагы ел белән чагыштырганда 286 гектарга арткан.

2024 елның 01 гыйнварына Ютазы муниципаль районының аренда фонды мәйданы **24104,3** кв.м тәшкит иткән, муниципаль милекне арендауның гамәлдәге килешүләренәң гомуми саны 9 килешү тәшкит иткән, шуларның 2023 ел дәвамында 1 се төзелгән.

Палата эшчәнлегенәң өстенлекле юнәлешә булып районда мөлкәтне һәм жир ресурсларын файдаланудан һәм реализацияләүдән керем тәмин итү кала.

2024 елның 01 гыйнварына ЮМР берләштерелгән бюджетының муниципаль милекне файдаланудан һәм сатудан керемнәре **23 223 684,27** сум тәшкит итте. Бюджет йөкләмәсе 113,1 %ка үтәлдә. Өстәмә рәвештә район бюджетына 2,5 млн сумнан артык акча керде.

Керемнәр структурасында 2023 елда яңартыла торган керемнәр өстенлек итә, аларның өлешә 82% тәшкит иткән – **18 756 376,7** сум. Бу мөлкәтне арендаудан, жир кишәрлекләрен арендаудан алынган керемнәр, муниципаль унитар предприятиеләрнәң чиста табышы өлешә, шулай ук муниципаль мөлкәттән файдаланудан кергән башка керемнәр.

Бюджет керемнәре муниципаль милекне арендага тапшырудан 2023 елда **1 088 951,59** мең сум (бу 2022 елга караганда 188 мең сумга азрак) кергән.

Муниципаль милекне сатудан район бюджеты керемнәре **2 966 115** сум тәшкит иткән.

Ютазы муниципаль районы муниципаль унитар предприятиеләрнәң чиста табышының бер өлешән күчәрүдән кергән керемнәр шулай ук район бюджетының яңартыла торган керемнәрнәң гомуми күләмендә шактый зур өлеш тәшкит итә. Хәзерге вакытта районда 2 унитар предприятие эшли, аларның эшчәнлегә табышлы булып тора. 2023 елда район муниципаль унитар предприятиеләрнәң саф табышы өлешән күчәрүдән керемнәр - **329 577,08** сум.

Бюджет керемнәре ЮМР муниципаль милкендәге жир кишәрлекләрен арендага тапшырудан 2023 елда **17 131 159,55** сум тәшкит иткән (2022 елга караганда 8 млн сумга азрак), әлегә маддә буенча бюджет биремә үтәлгән).

ЮМР милкендәге жир кишәрлекләрен сатудан бюджетка **1 301 991,15** сум кергән (бюджет йөкләмәсе 1,5 тапкырдан артык башкарылган).

Муниципаль мөлкәттән һәм Палата жирләреннән файдалануның нәтижәлелеген арттыру максатларында жир кишәрлекләре һәм мөлкәт өчен аренда түләвә буенча керемнәр һәм бурычлар мониторингы атна саен уздырыла. Жир кишәрлекләре өчен аренда түләвә буенча бурычларны киметү мәсьәләсе актуаль булып кала бирә. 01.01.2024 елга жирләрне арендау шартнамәләре буенча бурыч **439 400** сум тәшкит иткән. 2023 ел башы белән чагыштырганда бурыч **73 300** сумга

арткан, бурычны арттыру ДОСААФ учреждениесенә агымдагы исәпләүләр хисабына артты. Учреждение үз эшчәнлеген туктатты.

2023 ел ахырына милекне арендауау буенча бурыч юк.

Бурычны түләтү буенча чаралар үткәрелде. Хисап чорында бурычлыларга **2 млн 300** мең сумлык Палата дөгъвалары юнәлтелде. Судка кадәр жайга салу нәтижәсендә район бюджетына 300 мең сумнан артык акча керде (Физ. затлар). Бер гариза буенча бурыч түләү турында суд карары чыгарылды. Башкарма кәгазьләр мәжбүри тәртиптә бурыч алу өчен суд приставлары хезмәтенә жибәрелде (170 мең сум.)

Палата белән муниципаль милекне гамәлгә ашыру буенча аукцион сату-алулар бары тик sale.zakazrf.ru электрон мәйданчыгында гына уздырыла.

2023 елда күчөмсез һәм күчөмле муниципаль милекне сату буенча электрон формада 16 аукцион сату билгеләнгән, шуларның 8 узмаган дип танылган. Торгларда **1 613 000** сумлык 1 күчөмсез милек объекты (базар территориясендә кибет бинасы), **1 353 100** сумлык 6 автотранспорт чарасы берәмлеге сатылган. Шулай ук жир кишәрлекләрен сату һәм арендага бирү буенча сатулар үткәрелде (913,4 мең сумлык аренда хокукы, 387 мең сумлык жир кишәрлекләрен сату).

Кече һәм урта эшкүарлык субъектларына өстәмә милек ярдәме күрсәтү максатларында палата Урысу бистәсе территориясендә стационар булмаган сәүдә объектын урнаштыру хокукына сатулар үткәрде. Аукцион нәтижәләре буенча вендинг аппаратын урнаштыру хокукы бирелде. (ельна 3 500 сумга).

Ютазы муниципаль районында кече һәм урта эшкүарлык субъектларына мөлкәти ярдәм Палата эшчәнлегенә бер юнәлеш булып тора. Озак вакытка исәпләнгән һәм ташламалы шартларда кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына ия булу һәм файдалану хокукында бирү өчен милек составын киңәйтү буенча актив эш алып барыла. Исемлеккә 11 объект кертелгән, 3се ташламалы нигездә арендага бирелгән.

518-ФЗ санлы Закон нигезләмәләрен гамәлгә ашыру өчен төп чараларның региональ планы расланды.

01.01.2023-31.12.2023 елларда 1217 объект буенча 518-ФЗ санлы Закон кысаларында ЕГРНга хокук ияләре турында мәгълүмат кертелде, 3 357 объект буенча элек барлыкка килгән хокук теркәлдә һәм башка чаралар үткәрелде (дублияж һәм ата-ана объектларын төшереп калдыру), 3635 объект кадастр исәбеннән төшерелде.

Кулланылмаган жир өлешләрен рәсмиләштерү дөвам итә. Районның авыл жирлекләре белән берлектә таләп ителмәгән жир өлешләренә муниципаль милек хокукын тану турында карарлар кабул итү өчен суд органнарына дөгъва гаризалары бирелә. Бүгенге көнгә рәсмиләштерү өчен 200гә якин таләп ителмәгән өлеш кала. (2023 елда 50 артык дөгъва бирелгән, шуларның 45е район фйдасына канәгәтләнделерелгән).

Гражданнар тарафыннан жир законнары таләпләренә үтәлешен тикшерү максатларында районда муниципаль жир контроле буенча чаралар гамәлгә ашырыла. Хисап чорында физик затларга карата 35 планнан тыш тикшерү үткәрелгән. Хокук бозуларның иң зур өлеше булып жир кишәрлеген үз белдегә белән басып алу 15 хокук бозу, жир кишәрлекләрен максатчан билгеләнеш буенча

кулланмау, жирләрне максатчан билгеләнеш буенча кулланырга яраклы хәлгә китерү буенча бурычларны үтәмәү 10 хокук бозу тора. Палата эшчәнлегенә өстенлекле юнәлешләрнен берсе – жирләрнең сакланышын тикшереп тору, житештерү эшчәнлегенә нәтижәсендә туфракны пычрату очраklarын бетерү. Узган ел Башнефть-Добыча ЖЧЖ рекультивацияләүнең 25 проекты, "Транснефть-Прикамье" АЖнең 2 проекты килештерелгән.

Шулай ук Палатаның бурычы булып объектларны, жиһазларны республика милкенән муниципаль милеккә вакытында кабул итү һәм кабул ителгән мөлкәтне район учреждениеләренә беркетү тора.

Хисап елында кабул итү-тапшыру актлары буенча республика милкенән 157 187 170,48 сумлык мөлкәт тапшырылды һәм муниципаль милек реестрына кертелде. Кабул ителгән төп милек исемлегенә слайдка чыгарылган.

Инвентаризация кысаларында районда 5 хужасыз күчәмсез милек объекты ачыкланды. 2023 елда Ютазы муниципаль районы милкенә суд карарлары белән 1 объект теркәлдә. Агымдагы елда 4 объект буенча эш дәвам итәчәк.

Хисап елында Дәүләт теркәве, кадастр һәм картография федераль хезмәтенең Татарстан Республикасы буенча Идарәсе адресына **2789** гариза электрон рәвештә жиберелде.

Палата эшенең бер юнәлеше – муниципаль учреждениеләрнең төп чараларын, рухи һәм физик яктан искергән, үз ресурсларын эшләгән әйберләренә исәптән чыгару.

2023 елда 48 учреждение (предприятие) тарафыннан кергән гаризалар каралды, гомуми **12 714 023,59 сумга** 916 берәмлек төп чара исәптән чыгарылды.

Исәптән чыгарылган объектлар арасында дүрт күчәмсез милек объекты, мораль һәм физик яктан искергән, алга таба эксплуатацияләү өчен яраксыз.

Күп балалы гаиләләрдән жир кишәрлекләрен бушлай бирүгә гаризалар кабул итү эше дәвам итә. 2023 елда күп балалы гаиләләрдә 24 жир кишәрлегенә хокук теркәлгән, күп балалы гаиләләргә жир кишәрлекләре бирү буенча контроль саннар үтәлгән.

2023 елда Палата документлар әйләнешенең гомуми күләме 2488 документ (эчке документлар әйләнешен дә кертеп) тәшкил иткән, бу 2022 ел дәрәжәсеннән 24 процентка күбрәк.

Документлар әйләнешенең гомуми күләмен анализлау Палата эшчәнлегенә түбәндәге юнәлешләрнең актуальлеген югалтмавын күрсәтә:

- жир кишәрлекләрен арендага яисә милеккә бирү турында физик һәм юридик затлардан гаризалар карау;

- аренда шартнамәләрен озаиту;

- гамәлдәге шартнамәләргә өстәмә килешүләр төзү;

- район учреждениеләренә оператив идарә итү һәм хужалык алып бару хокукында муниципаль мөлкәтне беркетү;

- муниципаль мөлкәтне юкка чыгару.

2023 елда Палатага гражданның 420 мөрәжәгәте килде, бу 2022 елга караганда 12 процентка күбрәк (2022 елда 375 мөрәжәгать).

Жир һәм мөлкәти мөнәсәбәтләр өлкәсендә 2023 елга төп бурычлар

Муниципаль мөлкәтне, шул исәптән жир ресурсларын файдаланудан районның берләштерелгән бюджетына керемнәр керүнең айлык мониторингын гамәлгә ашыру.

Хужасыз объектларны кадастр исәбенә кую һәм техник инвентарьлаштыру үткәрү.

Муниципаль мөлкәттән нәтижәле файдалану һәм гамәлдәге предприятиеләрнең табышын арттыру максатларында муниципаль унитар предприятиеләрнең гамәлләрен (МУП) контрольдә тоту. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2020 елның 27 октябрдәге 966 санлы карары белән расланган муниципаль унитар предприятиеләрне реформалаштыру буенча 2025 елның 1 гыйнварына кадәр Татарстан Республикасы чаралары планы нигезендә 2024 елда реформалаштырылырга тиешле унитар предприятиеләргә үзгәртеп кору буенча чаралар үткәрү.

Муниципаль мөлкәт объектларын һәм жир кишәрлекләрен гамәлгә ашырганда sale.zakazrf.ru электрон мәйданчыгында торглар үткәрү практикасын, Ютазы муниципаль районы муниципаль мөлкәтен арендау хокукын дәвам итү.

Ютазы муниципаль районы милкендәге жир кишәрлекләреннән, шул исәптән муниципаль учреждениеләргә бирелгән жир кишәрлекләреннән файдалануны тикшереп торуны гамәлгә ашыру.

Гамәлгә кертелә торган объектларны үз вакытында рәсмиләштерүне һәм аларны район учреждениеләренә беркетүне тәмин итү.

Максатсыз файдаланыла торган авыл хужалыгы билгеләнешендәге жир кишәрлекләрен әйләнешкә кертү эшен дәвам итү.

Ютазы муниципаль районының муниципаль учреждениеләренә беркетелгән муниципаль мөлкәтнең сакланышын һәм алардан файдалануын тикшереп торуны гамәлгә ашыру, аренда буенча бурычларны кыскарту максатларында нәтижәле дөгьвалау-дөгьва эшен башкару.

Файдаланылмый торган муниципаль мөлкәтне хужалык әйләнешенә кертү.

Муниципаль хезмәтләр күрсәтү, шул исәптән ведомствоара электрон хезмәттәшлек системасында да.